

Kádár János 1977. márciusi tárgyalása Erich Honeckerrel ^[1]

Kádár János, a Magyar Szocialista Munkáspárt első titkára 1977 márciusának végén viszonzta a Német Szocialista Egységpárt vezetője, *Erich Honecker* 1972. évi magyarországi látogatását. Az egyeztetések során a felek többek között szót ejtettek a két szocialista ország belpolitikájának aktualitásairól, a kétoldalú gazdasági és politikai együttműködés fejlesztésének lehetséges opcióiról, az új barátsági szerződésről, illetve a nemzetközi helyzetről. Írásomban röviden összefoglalom a magyar párt- és kormányküldöttség 1977. márciusi kelet-berlini látogatásának főbb eseményeit, majd ismertetem az ahhoz kapcsolódó, legfontosabbnak tartott levéltári dokumentumokat.

Bevezető:

Az MSZMP Politikai Bizottságának döntése értelmében a Német Demokratikus Köztársaságba utazó magyar párt- és kormányküldöttség az előzetesen egyeztetett tervek szerint a berlini tartózkodásra az 1977. március 22–25. közötti intervallumot jelölte meg. A tervezett program pontjaival kapcsolatban a magyar fél kifejezett kérése volt a vidéki látogatás lecserélésére egy fővárosi helyszínre, illetve Kádár János kitüntetésének napirendről való levétele. ^[1] (Lásd az 1. és a 2. számú dokumentumot!)

A magyar delegációt természetesen a párt első embere, Kádár János vezette, a küldöttséghez pedig *Lázár György*, ^[2] *Gyenes András*, ^[3] *Szekér Gyula*, ^[4] *Puja Frigyes* ^[5] és *Szűrös Máttyás* ^[6] illetve a 11 főből álló kíséret tartozott. ^[7] A keletnémet tárgyaló fél vezetője Erich Honecker, a Német Szocialista Egységpárt (NSZEP) Központi Bizottságának első titkára volt. Tagjai voltak továbbá *Willi Stoph*, a Német Szocialista Egységpárt Politikai Bizottságának tagja, az NDK Minisztertanácsának elnöke; *Hermann Axen*, a Német Szocialista Egységpárt Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára; *Wolfgang Raachfuss*, a Német Szocialista Egységpárt Központi Bizottságának tagja, a Német Demokratikus Köztársaság Minisztertanácsának elnökhelyettese, a Magyar–NDK Gazdasági és Műszaki-Tudományos Együttműködési Bizottság NDK tagozatának elnöke; *Oskar Fischer*, a Német Szocialista Egységpárt Központi Bizottságának tagja, az NDK külügyminisztere; *Gerhard Reinert*, az NDK budapesti nagykövete. A csoporthoz tartozott még a 10–12 főből álló szakértői gárda is. ^[8]

Az 1977. március 17-én kelt részletes program szerint a magyar küldöttségnek 10 órakor kellett megérkeznie Berlin Schönefeld Nord külön repülőterére. A 20 percesre tervezett hivatalos fogadási ceremóniát követően a delegációk tagjai gépkocsikba szálltak, majd az előre megállapított útvonalon néhány perccel dél előtt érkeztek meg a kijelölt szálláshelyekre. ^[9] A *Népszabadság* 1977. március 23-i számának címlapján megjelent beszámoló szerint „*tízezrek övezték a repülőtérről a szálláshelyig, a niederschönhauseni kastélyig vezető útvonalat. A gépkocsioszlop élén, motorkerékpáros rendőrök díszkíséretével, nyitott gépkocsin Kádár János – Erich Honecker társaságában, mosolyogva, integetve viszonzta az öt köszöntő berliniek üdvözlését – jelszavak, táblák, felbogozott házak között haladt az úton. Az ifjúsági szövetség tagjainak és az úttörőknek kezében piros-fehér-zöld, s NDK-beli és vörös zászlócskák lengtek, a két nép barátságát, megbonthatatlan szövetségét, a két párt erejét méltató kétnyelvű jelszavak emelkedtek a magasba. A 40 perces menet kimutatta, hogy milyen szeretettel, lelkesedéssel köszönti Berlin ezt a hivatalos baráti látogatást.* ^[10] Az ebéd és a Berlin Treptow-ban található Szovjet Hősök Emlékművének koszorúzását követően került sor a hivatalos megbeszélésekre az NSZEP ^[11] Székházában, majd este nyolc órakor a díszvacsorára az NDK Államtanács épületében. Ez utóbbin a tárgyaló küldöttségeken és a szakértőkön kívül részt vettek az NDK más párt- és állami vezetői, illetve a berlini magyar nagykövetség vezető beosztású diplomatái. A vacsorán Erich Honecker és Kádár János is mondott pohárköszöntőt.

Március 23-án délelőtt folytatták a hivatalos megbeszéléseket, melyen a pártvezetéshez tartozókon kívül a szakértők is részt vettek. Ugyanezen nap délutánján került sor az Obersprea Állami Kábelművek „Wilhelm Pieck” törzsüzemének meglátogatására. (Lásd a 3. számú dokumentumot!)

A forgatókönyv szerint a gyár főbejáratánál Kádár Jánost és kíséretének tagjait a berlini pártbizottság első titkára, a megyei és kerületi első titkár, a gyár pártbizottságának a titkára, valamint vezérigazgatója is fogadta. A másfél órára tervezett program során a vezérigazgatói tájékoztató mellett a gyár erősszerű üzemegységének megtekintésére is sor került. ^[12]

Kádár János 1977. márciusi tárgyalása Erich Honeckerrel

^[2] ^[3] ^[4] ^[5] ^[6]

[Tovább a galéria oldalára](#) ^[7]

Március 24-én a két állampárt vezetője aláírta a Barátsági, Együttműködési és Kölcsönös Segítségnyújtási Szerződést. (Lásd a 4. számú dokumentumot!)

A procedúrán a vendéglátók részéről jelen voltak a „*Politikai Bizottság tagjai és póttagjai, az Államtanács elnökhelyettesei, miniszterelnök-helyettesek, a kormány tagjai (kb. 90 fő). Amikor az aláíráson résztvevők elhelyezkednek az aláíró asztal két oldalán, Kádár János és Erich Honecker elvtárs a dolgozósobából érkezve az asztal mögé lépnek és helyet foglalnak az asztalnál. Csatlakozik hozzájuk Lázár György elvtárs is.* ^[13] Az aláírások után a kölcsönös kézfogások, majd a szokásosnak mondható koccintás következett. Az előzetes megbeszélések szerint erre az alkalomra külön beszéddel egyik fél sem készült. ^[14] Fél négykor a résztvevők gyalog átmentek a Köztársasági Palotába, a barátsági nagygyűlés színhelyére. A gyűlés programja szerint a két ország himnusza, majd *Konrad Naumann* ^[15] köszöntőjét és megnyitóját követően Erich Honecker és Kádár János beszédei hangzottak el. ^[16] A március 24-i nap zárásaként a magyar nagykövetség épületében rendezték meg Kádár János díszvacsoráját az Erich Honecker vezette NDK párt- és kormányküldöttség tiszteletére. A tervezet szerint a „*nagykövetség első emeleti nagytermének előterében a vendégeket Kádár János elvtárs és Dr. Szűrös Máttyás elvtárs fogadja. Az érkező NSZEP PB tagokat és póttagokat a kisterembe vezetik, ahol jelen vannak mindkét delegáció tagjai is. A vacsora további meghívottjai a nagyteremben gyülekeznek. Erich Honecker elvtárs megérkezése után Kádár János elvtárral együtt a kisterembe mennek, majd mindkét teremben italokat szolgálnak fel. Az aperitív után a nagyteremben gyülekezett vendégek a vacsora színhelyére mennek és állva elfoglalják helyeiket. Ezt követően a kisteremben gyülekezett NSZEP PB tagok és póttagok, valamint mindkét*

küldöttség tagjai szintén a vacsora színhelyére mennek, és ott állva várakoznak. [...] A főétel és a desszert között Lázár György elvtárs kötetlen pohárköszöntőt mond, amelyre Willi Stoph elvtárs válaszol. A vacsora ideje alatt népi zenekar szórakoztatja a vendégeket. A vacsora befejeztével Kádár János elvtárs kikíséri Erich Honecker elvtársat és elbúcsúznak egymástól. [17] A magyar párt- és kormányküldöttség március 25-én pénteken reggel 9 órakor indult el a szálláshelyről a Berlin schönfeldi repülőtérré. A búcsúztatásra 9 óra 40 perckor, míg a repülőgép felszállására 10 órakor került sor.[18]

A magyar párt- és kormánydelegáció látogatásával összefüggésben készült javaslatok és összefoglaló jelentés szerint a háromnapos diskurzus jelentős mértékben hozzájárult a Magyar Szocialista Munkáspárt és a Német Szocialista Egységpárt, a Magyar Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság kapcsolatainak elmélyítéséhez, a Barátsági, Együttműködési és Kölcsönös Segítségnyújtási Szerződés aláírása pedig újabb lehetőségeket teremtett a további együttműködésre. **(Lásd az 5. és a 6. számú dokumentumot!)**

Dokumentumok:

1.

Tájékoztató a tervezett berlini látogatás programjairól

Hely és dátum nélkül

Kérjük nagykövet elvtársat, keresse fel az NSZEP KB illetékes külügyi vezetőjét és továbbítsa a következő üzenetet:

Az MSZMP Politikai Bizottsága döntött az NDK-ba utazó magyar párt- és kormányküldöttség összetételéről. A küldöttséget Kádár János elvtárs vezeti. Tagjai: Lázár György, a PB tagja, a Minisztertanács elnöke, Gyenes András, a KB titkára, Puja Frigyes, a KB tagja, külügyminiszter, Szűrös Mátyás, az MNK berlini nagykövete. A mai napon Gyenes András elvtárs fogadta Reinert elvtársat, akinek átadta Kádár János elvtárs Erich Honecker elvtárshoz intézett személyes levelét, melyben megfelelő indoklással kéri, hogy a tervezett kiténtetéstől tekintsenek el.

Köszönjük a programtervezetet. Úgy tervezzük, hogy küldöttségünk március 22-én, kedden 10.00 órakor érkezik Berlinbe és 25-én, pénteken reggel az NDK-s elvtársaknak megfelelő időpontban indul haza. Az utazás módjára /repülőgép vagy vonat/ később térünk vissza. Küldöttségünk a rendelkezésre álló időt főleg tárgyalásokra és megbeszélésekre szeretné fordítani. A programpontokkal kapcsolatban kérjük, hogy vidéki látogatás ne legyen. Helyette valamilyen berlini programpont beiktatását látjuk lehetségesnek. A Politikai Bizottság döntése szerint a barátsági szerződést magyar részről Kádár János és Lázár György elvtársak írják alá. Készülünk a nagygyűlési beszédre és számítunk arra, hogy pohárköszöntőre kerül sor a vendéglátók vacsoráján, illetve a magyar viszont-rendezvényen. Az első pohárköszöntőt Kádár János elvtárs, a másodikat pedig Lázár György elvtárs tartaná. A programtervezet egyeztetésénél arra törekszünk, hogy nyugodt, nem megerőltető menetrendet alakítsunk ki. Készek vagyunk a közös nyilatkozattervezet előzetes egyeztetésére. A látogatásról szóló előzetes közleményt a rádió március 17-én az esti fő műsoridőben, a sajtó március 18-án hozza nyilvánosságra.

Varga István

Az irat jelzete: MNL OL M-KS-288-32-55. 1977. év – Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, MSZMP Központi Szervei, Külügyi Osztály (Nemzetközi Pártkapcsolatok Osztálya) – Eredeti, gépelt.

2.

Kádár János levele Erich Honeckernek

Budapest, 1977. február 22.

Erich Honecker elvtársnak,
a NSZEP K.B. főtitkárának
az NDK Államtanácsa elnökének

Berlin

Tisztelt Honecker elvtárs!

Személyes kéréssel fordulok Önhez. Illetékes szerveink megkezdték a magyar párt- és kormányküldöttség közeljövőben esedékes NDK-beli látogatásával kapcsolatos konkrét kérdések megbeszélését. Ennek során az Önök képviselője megemlítette, felmerült egy olyan szándék, hogy engem az NDK magas kiténtetésében részesítenének.

Ezzel összefüggésben megemlítem: több, mint húsz éve hatályban van egy belső határozat, amely szerint nálunk aktív P.B. tag, illetve K.B. titkár kiténtetést nem kap, kivéve, ha születésének valamely (60., 70. vagy annál magasabb) kerek évfordulója van. Ez nálunk széles körben ismert elv és gyakorlat, s persze nem független teljesen ettől a külföldi kiténtetésekkel kapcsolatos álláspontunk sem.

Emberileg nagyra értékelem, és hálás vagyok Önöknek külön azért a szándékért, hogy magas kiténtetésben kívántak részesíteni, mégis a fent leírtak miatt azt kérem, ezúttal tekintsenek el tőle. Viszonyunk, régi, személyes barátságunk alapján bízom abban, hogy Ön, kedves Honecker elvtárs megérti személyes kérésem s annak indítékait.

Budapest, 1977. február 22.

Szívélyes, elvtársi üdvözléssel:

Kádár János

Az irat jelzete: SAPMO-BArch DY 30/2490. – Bundesarchiv, Stiftung Archiv Parteien und Massenorganisationen in der DDR, Sozialistische Einheitspartei Deutschlands, Büro Erich Honecker im ZK der SED, Beziehungen mit Ungarn (1964, 1971–1989) – Gépelt másolat.

3.

Tájékoztató az Oberspree Állami Kábelművek „Wilhem Pieck” törzsüzeméről

Budapest, 1977. március 14.

A törzsüzem egy 12 üzemből álló kombinát legnagyobb gyáregysége. A kombinátot 1967-ben alapították. Kábeleket és vezetéseket gyárt. (Erősáramú kábelek, adó és vevőkábelek, távforgalmi kábelek, erősáramú vezetékek stb.)

A kombinát termékeit több mint 40 országba exportálják.

A kombinát és a törzsüzem vezetősége kettős funkciót lát el. Schewe elvtárs a központi bizottság pártszervezője, egyben a törzsüzem párttitkára, Pohler vezérigazgató elvtárs pedig egyidejűleg a törzsüzem igazgatója is.

Adatok:

	Törzsüzem	Kombinát
Dolgozók létszáma	6,787 fő	16,388 fő
Ebből nők aránya	33%	-
Ipari áruterelés	800,3	1,860,8 mill.[ió] márka
Egy munkásra eső évi termelési érték	120,2	116,5 ezer márka
A szocialista országokba irányuló export	132,7	286,8 mill.[ió] márka
Ebből Magyarország részesedése	0,9	14,5 mill.[ió] márka

A tervet minden évben teljesítik, illetve túlteljesítik.

A törzsüzem mozgalmi adatai:

Párttagok és tagjelöltek: 832 fő

(16 alapszerv 80 pártcsoport)

A szakszervezeti tagok száma: 6.187 fő

Ifjúsági szervezet taglétszáma: 819 fő

A törzsüzemben 221 kollektíva dolgozik "A szocialista munka kollektívája" cím elnyeréséért. A fiatalok 87%-a vesz részt a fiatal újítkó mozgalmában. Dolgozóinak 41%-a törzsgárdához tartozik. Az állomány 15,6%-a rendelkezik fő – ill. szakiskolai végzettséggel. Az újítkó mozgalomból származó haszon 1976-ban 9,9 millió márkát tett ki.

A szocialista munkaversenyben és a műszaki-tudományos haladásban elért kiváló teljesítményért a kombinát és üzemei 1969-ben elnyerték "A szocialista munka üzeme" címet, 1974-ben pedig a "Karl-Marx-Rendet". 141 dolgozó magas állami kitüntetés (Karl-Marx-Rend, a Munka Hőse, a Hazáért Érdemrend, Nemzeti Díj, stb.) tulajdonosa.

Szociális létesítmények:

- 650 férőhelyes korszerű üzemi étkeзде
- 3 üzemi üdülő, turnusonként 161 férőhellyel
- 241 férőhelyes óvoda
- 103 férőhelyes bölcsőde
- kultúrház 500 férőhelyes nagyteremmel

- csónakház és sportlétesítmények

A törzsüzem és a magyar kábelipar között az elmúlt 20 esztendőben jó és gyümölcsöző együttműködés alakult ki. (A Magyar Gyár- és Gépszerelő Vállalat 40 fős brigádja dolgozik a gyártóberendezések rekonstrukcióján. A Távközlési Kábelgyár előkészítő üzemét a Diósgyőri Gépgyár gépeivel szerelték fel.)

Budapest, 1977. március 14.

Az irat jelzete: MNL OL M-KS-288-32-55. 1977. év – Eredeti, gépelt.

4.

Barátsági, Együttműködési és Kölcsönös Segítségnyújtási Szerződés a Magyar Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság között

Berlin, 1977. március 24.

A Magyar Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság

kiindulva a Magyar Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság testvéri barátságából és sokoldalú együttműködéséből, amely a marxizmus-leninizmuson és a szocialista internacionalizmuson alapul;

attól a szándéktól vezérelve, hogy baráti kapcsolataikat mindkét állam és nép, valamint a szocialista országok közössége javára átfogóan fejlesszék és elősegítsék a szocialista országok és nemzetek további közeledésének törvényszerű folyamatát;

nagy jelentőséget tulajdonítva a politikai és ideológiai együttműködés további tökéletesítésének, a szocialista gazdasági integráció fejlesztésének és elmélyítésének;

attól a törekvéstől vezérelve, hogy a szocialista külpolitika proletár internacionalizmus által meghatározott elveinek és céljainak megfelelően biztosítsák a szocializmus és a kommunizmus felépítésének legkedvezőbb nemzetközi feltételeit;

szem előtt tartva a két ország területi épsége és szuverenitása megvédésének elsőrendű jelentőségét bármely támadástól;

eltökélve, hogy következetesen eleget tesznek az 1955. május 14-én Varsóban aláírt barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződésből eredő kötelezettségeknek;

megerősítve, hogy a népek hősiességű erőtörzsei és önfeláldozó munkája árán elért szocialista vívmányok támogatása, megszilárdítása és védelme a szocialista országok közös internacionalista kötelessége;

kifejezve szilárd eltökéltségüket, hogy előmozdítsák a béke és a biztonság további megszilárdítását Európában és az egész világon, hogy a különböző társadalmi rendszerű országok kapcsolatainak közösen kidolgozott elvei alapján hozzájárulnak a gyümölcsöző és kölcsönösen előnyös együttműködés fejlődéséhez az európai földrészen, s határozottan szembeállnak minden enyhülésellenes erővel;

abban a meggyőződésben, hogy a szocialista és a kapitalista országok között létrejött szerződéses rendszer és annak további kiépítése a biztonság szavatolása és a fennálló határok sérthetatlensége szempontjából alapvető jelentőségű Európában;

tekintettel arra, hogy a Német Demokratikus Köztársaság, amely megvalósította a Potsdami Egyezmény alapelveit, szuverén, független szocialista államként az ENSZ teljes jogú tagja lett;

attól a szándéktól vezérelve, hogy kölcsönös kapcsolataik szerződéses, jogi alapjait továbbfejlesszék, figyelembe véve az Európában és az egész világon végbement változásokat;

az Egyesült Nemzetek Alapokmánya céljaitól és elveitől vezérelve,

a következőkben állapodtak meg:

A Magas Szerződő Felek a szocialista internacionalizmus elveivel összhangban a jövőben is minden területen fejlesztik és erősítik az örök és megbonthatatlan barátságon és a kölcsönös testvéri segítségnyújtáson alapuló kapcsolataikat. Tervszerűen és fáradhatatlanul fejlesztik és mélyítik a sokoldalú együttműködést, és sokrétű segítséget, támogatást nyújtanak egymásnak az állami szuverenitás és függetlenség, az egyenjogúság és a belügyekbe való be nem avatkozás tiszteletben tartása alapján.

2. cikk

A Magas Szerződő Felek a szocialista és a kommunista társadalom felépítése és a szocialista közösség megszilárdítása érdekében egyesítik erőfeszítéseiket és hatékonyabban használják fel népeik és államaik anyagi és szellemi erőforrásait.

A szocialista gazdasági integráció alapelveitől és céljaitól vezetettve, népeik anyagi és kulturális igényei egyre jobb kielégítése érdekében erősítik és szélesítik a kölcsönösen előnyös két- és többoldalú gazdasági és műszaki-tudományos együttműködést, beleértve a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa keretében folyó együttműködést.

Mindkét Magas Szerződő Fél folytatja a népgazdasági tervek hosszútávú összehangolását és egyeztetését, szélesíti a szakosítást és együttműködést a termelésben és a kutatásban, kicseréli a szocializmus és a kommunizmus építése során szerzett tapasztalatokat és ismereteket, biztosítja a két állam népgazdaságának mind szorosabb együttműködését a társadalmi termelés hatékonyságának növelése érdekében.

3. cikk

A Magas Szerződő Felek előmozdítják az állami szervek és a társadalmi szervezetek együttműködését. Tovább mélyítik az együttműködést a tudomány és a kultúra, a művelődés, az irodalom és a művészet, a sajtó, a rádió, a film és a televízió, az egészségügy, a környezetvédelem, a turizmus, a testnevelés és a sport, valamint más területeken. Támogatják a két ország dolgozói közvetlen kapcsolatainak fejlesztését, s ezzel is hozzájárulnak a két nép közeledéséhez.

4. cikk

A Magas Szerződő Felek minden lehetséges módon hozzájárulnak a szocialista közösség államai testvéri kapcsolatainak további fejlesztéséhez és mindig egységű és összeforrottságuk szellemében tevékenykednek. Készek megtenni a szükséges intézkedéseket a szocializmus történelmi vívmányainak, a két ország biztonságának és függetlenségének védelme érdekében.

5. cikk

A Magas Szerződő Felek a jövőben is következetesen sikraszállnak a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élése elveinek megvalósításáért, az enyhülési folyamat szélesítéséért és elmélyítéséért a nemzetközi kapcsolatokban és aktívan hozzájárulnak ahhoz, hogy a háborút véglegesen kiküszöböljék a népek életéből. Kitartóan tevékenykednek annak érdekében, hogy megvédelmezzék a nemzetközi békét és a népek biztonságát az imperializmus és a reakció agresszív erőinek támadásaitól, továbbá, hogy megszűnjék a fegyverkezési verseny, hogy hozzájáruljanak az általános és teljes leszereléshez, hogy végérvényesen felszámolják a gyarmatosítást minden megjelenési formájában, valamint támogassák a gyarmati elnyomás alól felszabadult államokat nemzeti függetlenségük és szuverenitásuk erősítésében.

6. cikk

A Magas Szerződő Felek az európai államhatárok sérthetlenségét az európai biztonság legfontosabb feltételének tekintik és kifejezik szilárd elszántságukat, hogy közösen és a Varsói Szerződés tagállamaival szövetségben biztosítsák e szerződésben résztvevő államok határainak sérthetlenségét, ahogy azok a második világháború és a háború utáni fejlődés eredményeként kialakultak, beleértve a Német Demokratikus Köztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság közti határokat is.

Mindkét Magas Szerződő Fél közös erőfeszítéseket tesz a revansizmus és a militarizmus minden megnyilvánulásának elfojtása és az európai biztonság megszilárdítása céljából kötött szerződések maradéktalan betartása érdekében.

7. cikk

Az 1971. szeptember 3-i Négyoldalú Megállapodásnak megfelelően a Magas Szerződő Felek abból kiindulva fogják fenntartani és fejleszteni kapcsolataikat Nyugat-Berlinnel, hogy az nem alkotó része a Német Szövetségi Köztársaságnak és továbbra sem kormányozható általa.

8. cikk

Abban az esetben, ha a Magas Szerződő Felek egyikét valamely más állam vagy államcsoport részéről fegyveres támadás éri, a másik Magas Szerződő Fél azt saját maga ellen irányuló támadásnak tekinti, és haladéktalanul megad minden segítséget, beleértve a katonai segítséget is, a másik Magas Szerződő Fél számára, továbbá minden rendelkezésre álló eszközzel támogatja, hogy az Egyesült Nemzetek Alapokmánya 51. cikkének megfelelően gyakorolhassa egyéni és kollektív jogát az önvédelemre.

Az e cikk alapján fogantatott intézkedésekről a Magas Szerződő Felek haladéktalanul tájékoztatják az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsát és az Egyesült Nemzetek Alapokmányában foglalt rendelkezések szerint járnak el.

9. cikk

A Magas Szerződő Felek tájékoztatják egymást és konzultálnak minden fontos nemzetközi kérdésben és a két állam érdekeinek megfelelően kialakított közös álláspont szerint járnak el.

10. cikk

E Szerződést meg kell erősíteni és az a megerősítő okiratok Budapesten történő kicserélésének napján lép hatályba.

11. cikk

E Szerződés huszonöt évig marad érvényben és hatálya mindig 10 évre meghosszabbodik, amennyiben az érvényességi időtartam lejártát megelőzően 12 hónappal egyik Magas Szerződő Fél sem közli felmondási szándékát.

Készült Berlinben, az   évi   hó napján, két példányban, mindegyik magyar- és német nyelven, mindkét nyelvű szöveg egyaránt hiteles.

a Magyar Népköztársaság nevében   a Német Demokratikus Köztársaság nevében

Az irat jelzete: MNL OL M–KS 288–32–55. 1977. év – Eredeti, gépelt.

5.

Javaslatok a Német Demokratikus Köztársaság és a Magyar Népköztársaság kapcsolatainak további elmélyítésére

Hely és dátum nélkül[19]

I.

– A központi bizottsági titkárok tapasztalatcseréjének további folytatása,

1977/78-ban a gazdasági területért, az agitációért és propagandáért, a pártszervezetekért felelős titkárok találkozója.

– A Magyar Népköztársaság miniszterelnökének, Lázár György elvtársnak az 1978. évi hivatalos látogatása a Német Demokratikus Köztársaságban (az 1974. februári meghívás realizálása).

– Német Demokratikus Köztársaság Népi Kamarája delegációjának hivatalos látogatása Horst Sindermann[20] elvtárs vezetésével 1977-ben a Magyar Népköztársaságban (az 1973. szeptemberi meghívás realizálása).

– A meglévő szerződési rendszer továbbfejlesztése az új barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés alapján.

Javaslat: új kulturális és tudományos együttműködési szerződés kötése.

– Az állami szervek és társadalmi szervezetek együttműködésének erősítése a tömegkommunikáció és a külföldi információ területén azzal a céllal, hogy növeljük a közös hozzájárulásunkat az imperializmussal folytatott nemzetközi ideológiai osztályharcban.

II.

Kiindulva a két ország közötti gazdasági kapcsolatok jelenlegi helyzetéből, különös tekintettel a kutatási, a műszaki fejlesztési és a termelési szakosításra és kooperációra, az NDK fél az együttműködés további fejlesztésére és elmélyítésére a következő intézkedéseket javasolja:

1. A *tudomány és a technika* területén megvalósuló együttműködés hatékonyságának növelése, valamint a termelési kooperáció elősegítése érdekében a két ország illetékes szervei tegyenek intézkedéseket az egyeztetett hosszú lejáratú műszaki-tudományos együttműködési program alapján az új termelési eljárások és termékek kifejlesztése során felmerülő műszaki-tudományos feladatok közös megoldására és ezeknek a termelésben való alkalmazására. Súlypontot az alábbiak képezzenek

– új diszkrét és integrált elektronikus építőelemek kifejlesztése,

– bizonyos kiválasztott mérési eljárások és méréstechnikai eszközök kifejlesztése a tudományos műszergyártásban.

– közös kutatás és fejlesztés a mezőgazdasági gépgyártás egyes kiválasztott területein.

– közös kutatás és fejlesztés a kőolaj- és földgáz-feldolgozásban, szerves alapanyagokban, rovarirtó és növényvédő szereknél, valamint a gyógyszeriparban.

Nagyobb figyelmet kell szentelni az egyeztetett fellépésnek harmadik országok irányában a licenc-politika területén.

2. A két ország kutatási és termelési kapacitásainak figyelembe vételével további lépéseket kell tenni a *szakosítás és a kooperáció* elmélyítésére a népgazdaságilag fontos területeken.

Emellett különös figyelmet érdemel:

– a közúti járműgyártásban a munkamegosztásos kapcsolatok további kiépítése, beleértve a részegység-kooperációt és az alkatrészekkel való jobb ellátást is.

Az NDK abból indul ki, hogy továbbra is a Magyar Népköztársaságból fedezi szükségletét nagy *autóbuszokból* és folytatja az MNK-ba irányuló teher- és személygépkocsi, valamint motorkerékpár exportját.

– a *mezőgazdasági gépgyártásban* a kutatási, a műszaki fejlesztési és termelési szakosítás és kooperáció további elmélyítése, beleértve a részegység-kooperációt is. Az NDK érdekelt abban, hogy intenzívebbé váljék, és magasabb színvonalon folytatódjon az együttműködés ezen a területen.

Abból kellene kiindulni, hogy az NDK anyag-beszállításai a mezőgazdasági gépkooperációhoz 1980-ig ésszerűbben alakuljanak, 1980 után pedig fokozatosan csökkentésre kerüljenek.

– az *emelő- és szállítóberendezések* területén megvalósuló együttműködés célirányos folytatása, különösen a szállító-, rakodó- és a raktározási berendezések fejlesztésénél és termelésénél.

Ebben, a népgazdaságaink racionalizálása számára fontos iparágban együttműködésünk meglévő lehetőségeit jelenleg nem használjuk ki megfelelően.

– a munkamegosztásos kapcsolatok fokozott kiépítése az *elektrotechnika/elektronika* területén. A két országban rendelkezésre álló tudományos-műszaki és termelési kapacitások jó előfeltételeket biztosítanak ahhoz, hogy különösen a járművillamosság, az építőelemek és a híradástechnika, a villamos kerámia és az elektronikus mérés-technika területén a további fejlesztést egyeztessük.

– az együttműködés további kiépítése a *vegyiparban*. Ennek során a kutatási, a műszaki-fejlesztési és a termelési együttműködés elmélyítésének, valamint a kölcsönös áru és választékcseré fejlesztésének újabb lehetőségeit kell feltárni. Ez különösen olyan területekre vonatkozik, mint a növényvédő- és rovar-irtószerek, a gyógyszeripar, a műszaki gumiárúk és fotóanyagok.

A szakosítás és kooperáció továbbfejlesztésének célja legyen a két ország szükségleteinek a minőségi és választéki igényekhez jobban igazodó fedezése, a termelés hatékonyságának és intenzifikálásának növelése, valamint a tőkés import jelentős csökkentése. Irányuljon olyan termékek fejlesztésére és termelésére, amelyek magas műszaki-tudományos színvonalat és nagy használati értéket képviselnek.

3. Az NDK számára fontos kérdés az MNK tradicionális *mezőgazdasági termék-szállításainak* folytatása, illetve részben növelése.

Az NDK különösen érdekelt:

– az MNK-ból származó *gabonabehozatal* évi 250–350 ezer tonnára emelésében.

– lakosságunk *borral* való jobb ellátásának érdekében nagyobb mennyiség behozatalában az MNK-ból. Erre vonatkozóan a két fél érdekeinek megfelelően hosszú lejáratú szerződés megkötését javasoljuk.

Javasoljuk továbbá, hogy a központi tervező szervek kapjanak megbízást ezen szállítások realizálási lehetőségeinek megvizsgálására, figyelembe véve az NDK exportstruktúráját.

4. Az NDK javasolja a *fiatal munkásoknak a két ország szocialista üzemeiben* történő foglalkoztatását, amely jól bevált és mindkét fél számára hasznos, 1980 után is ugyanilyen mértékben folytassuk tovább.

5. Az NDK és az MNK közötti 1980 utáni együttműködés fontos népgazdasági célkitűzéseinek a megvalósítása érdekében, a központi tervezési szervek és a gazdasági együttműködési bizottság az illetékes minisztériumok bevonásával 1977-ben kezdjen tárgyalásokat.

E tárgyalások középpontjában az 1–3. pont alatt megnevezett súlyponti kérdések álljanak, szoros kapcsolatban a KGST hosszú lejáratú célprogramjainak a kidolgozásával.

Az irat jelzete: SAPMO-BArch DY 30/98535. – Bundesarchiv, Stiftung Archiv Parteien und Massenorganisationen in der DDR, Sozialistische Einheitspartei Deutschlands – Eredeti, gépejt.

6.

Összefoglaló jelentés a párt- és kormányküldöttség útjáról

Budapest, 1977. március 29.

–részlet–

Külügyminisztérium

Szigorúan titkos!

Készült: 25 pld-ban

1977. március 29.

Jelentés

a Politikai Bizottságnak

a magyar párt- és kormányküldöttség látogatásáról a Német Demokratikus Köztársaságban

A Magyar Népköztársaság párt- és kormányküldöttsége Kádár János elvtársnak, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága első titkárának a vezetésével 1977. március 22–25. között hivatalos baráti látogatást tett a Német Demokratikus Köztársaságban. A küldöttség tagja volt Lázár György, a Politikai Bizottság tagja, a Minisztertanács elnöke, Gyenes András, a Központi Bizottság titkára, dr. Szekér Gyula, a Központi Bizottság tagja, miniszter-elnök helyettes, Puja Frigyes, a Központi Bizottság tagja, külügyminiszter, dr. Szűrös Mátyás, a Magyar Népköztársaság berlini nagykövete.

A Német Demokratikus Köztársaság tárgyaló küldöttségét Erich Honecker elvtárs, a Német Szocialista Egységpárt Központi Bizottságának főtitkára, a Német Demokratikus Köztársaság Államtanácsának elnöke vezette, tagja volt Willi Stoph, a Politikai Bizottság tagja, a kormány elnöke, Hermann Axen, a Politikai Bizottság tagja, a Központi Bizottság titkára, Wolfgang Rauchfuss, a Központi Bizottság tagja, miniszterelnök-helyettes, Oskar Fischer, a Központi Bizottság tagja, külügyminiszter, Gerhard Reinert, a Német Demokratikus Köztársaság budapesti nagykövete.

Kádár János, Lázár György és Erich Honecker elvtárs a látogatás során aláírta az új a Barátsági, Együttműködési és Kölcsönös Segítségnyújtási Szerződést.

A küldöttség barátsági nagygyűlésen találkozott Berlin dolgozóival és látogatást tett az Oberspree Állami Kábelművek „Wilhelm Pieck” tőrzsgyárában.

I.

Kádár János elvtárs tájékoztatást adott a tárgyalásokon hazánk belső helyzetéről, külpolitikájáról, pártunknak a nemzetközi kommunista és munkásmozgalomban kifejtett tevékenységéről és értékelte a magyar-NDK kapcsolatok helyzetét, megjelölve azok bővítésének további lehetőségeit.

Kiemelte, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt vezető szerepe hatékonyan érvényesül a szocialista építőmunka minden területén. A tagkönyvcserre tovább erősítette a pártot. Belpolitikai helyzetünk jó. A munkáshatalom szilárd, szélesedik a szocialista demokrácia és eredményesen valósul meg a párt szövetségi politikája.

Gazdasági helyzetünk kiegyensúlyozott, sikeresen teljesítettük IV. ötéves tervünket. Mértéktartó célokat tűztünk magunk elé V. ötéves tervünkben. Az első év néhány fő mutatóját nem sikerült teljesíteni a kedvezőtlen világgazdasági hatások és a rossz időjárás miatt. Erről őszintén tájékoztattuk közvéleményünket. A népgazdasági egyensúly megteremtése és a termékszerkezet korszerűsítése fontos feladatunk.

Az ideológiai munkában a szocialista tudat erősítése a fő feladat. A párt viszonya a kölcsönös bizalom alapján rendezett az értelmiség minden rétegével.

A Magyar Népköztársaság egyeztetett külpolitikát folytat a Szovjetunióval és a többi testvéri országgal, közöttük az NDK-val. Együtt dolgozunk a Varsói Szerződésben és a KGST-ben közös céljaink megvalósításán. A világhelyzet az utóbbi években kedvezően alakult. Továbbra is közös feladatunk, hogy fellépjünk az enyhüléssel szembenálló erők ellen.

[...]

A Magyar Szocialista Munkáspárt és a Német Szocialista Egységpárt, a Magyar Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság politikai kapcsolatai minden területen jól fejlődnek az internacionalizmus, a testvéri barátság és a nézetazonosság alapján. Elégedettek vagyunk együttműködésünk eredményeivel a gazdasági és a kulturális építőmunkában egyaránt. A NSZEP VIII. kongresszusa óta, még közelebb kerültünk egymáshoz. Az új barátsági szerződés kiemelkedő jelentőségű okmánya kapcsolataink további bővítésének.

Erich Honecker elvtárs megállapította tájékoztatójában, hogy a NSZEP VIII. kongresszusa irányvonalának megvalósítása eredményesen folyik; erősödött a párt tömegkapcsolata. A NSZEP IX. kongresszusa – amely megerősítette a korábbi irányvonalat – jó visszhangra talált az NDK lakosságában.

A NSZEP 2 milliós taglétszámmal rendelkezik, a tagok 76%-a munkás származású és 56%-a ma is munkás. Az ifjúsági szervezetnek 2 millió, a szakszervezetnek 8 millió tagja van. Nagy figyelmet fordítanak a párttagság marxista-leninista képzésére, továbbá arra, hogy a pártot és a népet a proletár internacionalizmus, a szocialista hazafiság szellemében neveljék. Határozottan fellépnek a szovjetellenesség és az ellenséges ideológiai áramlatok minden fajtája ellen.

A NSZEP az MSZMP-hez hasonló szövetségi politikát folytat, amelynek bázisa a munkás-paraszti szövetség. Az NDK-ban több párt működik, ezek tömegszervezeti jellegűek. Értékelésük szerint az NDK népének erkölcsi-politikai egysége elmélyült, megingathatatlanok a fejlett szocialista társadalom építésének alapjai.

A Német Szocialista Egységpárt programot fogadott el a fejlett szocialista társadalom felépítéséről és a kommunizmusba való fokozatos átmenetről. Ez több ötéves tervnek lesz társadalmi-gazdasági célja. Az NDK gazdasága dinamikusan fejlődik. A mostani ötéves tervben az ipari termelés 6%-kal, a nemzeti jövedelem 5,5%-kal növekszik évente. Gazdasági munkájukban kiemelten foglalkoznak a hatékonyság növelésével, az anyagtakarékossággal és a tudományos-technikai színvonal gyorsabb ütemű fejlesztésével.

Nagyarányú szociális program valósul meg az NDK-ban. 550.000 lakást építenek, és 200.000-et újítanak fel a mostani ötéves tervben. A lakosság pénzjövendelmét évente 4%-kal növelik. A VIII. kongresszus óta másodszor emelték a minimális béreket és a nyugdíjakat. Előkészületeket tettek az 5 napos, 40 órás munkahét bevezetésére. Az NSZK-val folytatott verseny miatt hosszabb ideje változatlan árakat érvényesítenek az élelmiszerekre, a szolgáltatásokra, és nem növelik a labkért sem. Árpolitikájukban támaszkodhatnak arra, hogy az NDK-ban az alapvető élelmiszerek kivételével régebben is elég magas volt a fogyasztói árszínvonal. A lakosság igénye növekszik a jobb minőségű áruk iránt. Ezek drágábbak és így az árszínvonal is lassan emelkedik. Nagy gondot fordítanak a jövedelmek és az árufedezet összhangjára.

A mezőgazdaságban a kooperáció és a szakosítás fejlesztésére, az iparszerű termelési módszerek elterjesztésére fordítják a fő figyelmet. Agrár-ipari egyesületek létrehozását tervezik, egységként mintegy 30.000 hektárral. Számolnak azzal, hogy a háztáji gazdaságokra még hosszabb ideig szükség lesz, onnan azonban csak baromfit és zöldségárut várnak.

A mezőgazdaságban nagy kiesést okozott a kedvezőtlen időjárás, 1976-ban 9,8%-kal kevesebbet termeltek, mint az előző évben. Ennek következtében 5,5% helyett 3,6%-kal nőtt a nemzeti jövedelem. A lakásépítés tervét azonban túlteljesítették: 150.000 lakás épült.

A Német Szocialista Egységpárt nagy erőfeszítéseket tesz a szocialista demokrácia fejlesztésére. A tömegek bizalommal fogadják a párt és az állam intézkedéseit. A legutóbbi választásokon kudarcot vallott az a nagyarányú ellenséges akció, amely a szavazás bojkottjára szólított fel. Nyílt, őszinte véleménycserre folyik a lakossággal, ideológiai engedmények nélkül. Igyekeznek kielégíteni az igényeket, és ha valamelyik kielégítéséhez még nincsenek meg a szükséges feltételek, őszinte választ adnak. Állandóan számolni kell tömegpolitikai munkájukban azzal, hogy az NDK lakosságának mintegy 2/3-a nézheti a nyugatnémet tv-adásokat és az ország egész területén 25 nyugatnémet rádióadó műsora vehető.

Az ellenséges propaganda egyebek közt arra törekszik, hogy szembe állítsa az alkotó művészeket és a kulturális személyiségeket a párttal és az államhatalommal. Ennek egyik következménye volt a Biermann-ügy.[21] Az értelmiség széles körei azonban visszautasítják a nyugati ellenséges propagandát. Kiemelkedő művészek – Anna Seghers[22], Ernst Busch[23] és mások – kedvező nyilatkozatokat tettek. Az alkotó szövetségek határozatokban fejezték ki egyetértésüket a párttal. Az Írószövetség különösen kemény hangú határozatot hozott, amely ultimátumszerűen kiközösíti az egyet nem értőket.

Az egyházakkal javuló a viszony. Az evangélikusok a korábbinál lojálisabbak, a katolikusokkal is jobb a kapcsolat, beleértve a Vatikánt is. Az egyházmegyei határok rendezése a Vatikánnal közösen, még előttünk áll.

A pártnak ma jobb a viszonya és szorosabb a kapcsolata az értelmiséggel, mint bármikor és mindent megtesznek azért, hogy tovább erősödjön a bizalom a párt és a nép között.

A nemzetközi helyzet megítélésében teljes a nézetazonosság közöttünk. A Német Demokratikus Köztársaság teljes jogú nemzetközi elismerése a közös harc sikere. Honecker elvtárs köszönetét fejezte ki a Magyar Szocialista Munkáspártnak és a Magyar Népköztársaságnak az NDK iránt tanúsított szolidaritásáért és támogatásáért. Kiemelten szólt a Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testülete bukaresti ülésének eredményeiről. Hangsúlyozta, hogy a Külügyminiszteri Bizottság és az Egyesített Titkárság létrehozása kedvező lehetőségeket teremt külpolitikai vonalunk kidolgozására, nemzetközi tevékenységünk összehangolására. A külpolitikai egyeztetésre egyre nagyobb szükség lesz.

[...]

Erich Honecker elvtárs egyetértett Kádár János elvtárs értékelésével kapcsolatainkról és hangsúlyozta, hogy a Magyar Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság kapcsolatai 1972 óta minden területen jól fejlődnek. Az új Barátsági, Együttműködési és Kölcsönös Segítségnyújtási Szerződés történelmi jelentőségű okmánya, amely új lehetőségeket biztosít kapcsolataink bővítésére, együttműködésünk fejlesztésére magasabb színvonalon. Hangoztatta, hogy folytatni kell a véleménycserét pártjaink vezetői között. Honecker elvtárs elismerését fejezte ki a gazdasági, műszaki-tudományos együttműködési bizottságnak és a kulturális vegyes-bizottságnak a kapcsolatok építésében végzett hasznos munkáért. Utalt arra, hogy együttműködésünkben még nagy lehetőségek vannak és ezek feltárásával és kiaknázásával rendszeresen foglalkoznunk kell. Honecker elvtárs írásos javaslatot nyújtott át a kapcsolatok tovább fejlesztésének fő feladatairól. Kádár elvtárs javaslatára megállapodás született, hogy ezt emlékeztetőnek tekintjük, és további vizsgálatra átadjuk vegyes-bizottságainknak és állami szerveinknek.

Kádár János és Erich Honecker elvtárs négyezemközi beszélgetést is folytatott két alkalommal. Ezekben véleménycserére folyt a két testvérpárt, a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom történelmi tapasztalatairól és az időszerű kérdésekről, a szociáldemokráciához való viszonyról, a Német Szövetségi Köztársaságról és kétoldalú kapcsolataink néhány kérdéséről.

Kádár János elvtárs pártunk és kormányunk nevében meghívta Erich Honecker elvtársat, hogy párt- és kormányküldöttség élén tegyen látogatást hazánkban. Honecker elvtárs a meghívást köszönettel elfogadta.

II.

Párt- és kormányküldöttségünk hivatalos baráti látogatása elvtársi légkörben folyt le és hozzájárult a Magyar Szocialista Munkáspárt és a Német Szocialista Egységpárt, a Magyar Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság kapcsolatainak továbbfejlesztéséhez, a szocialista közösség országai egységének erősítéséhez. A Német Szocialista Egységpárt a VIII. kongresszus óta nagy eredményeket ért el a párt és a tömegek kapcsolatainak erősítésében, az ország gazdaságának korszerűsítésében és a széles körű szociális program valóra váltásában. A látogatás során kifejezésre juttattuk egyetértésünket a Német Szocialista Egységpártnak a VIII. kongresszuson elfogadott és a IX. kongresszuson megerősített irányvonalával. A tárgyalásokon alkalom nyílt a magyar álláspont kifejtésére néhány fontos elméleti és politikai kérdésben. Állásfoglalásunk jó visszhangra talált NDK-beli partnereinknél.

A magyar párt- és kormányküldöttség teljesítette megbízatását. A látogatás meggyőzően és szemléltetően tükrözte a Magyar Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság testvéri barátságát, kifejezte szolidaritásunkat a Német Szocialista Egységpárt és a Német Demokratikus Köztársaság iránt. Az új Barátsági, Együttműködési és Kölcsönös Segítségnyújtási Szerződés aláírása új ösztönzést ad a két párt és a két ország együttműködésének.

Határozat – tervezet

1. A Politikai Bizottság jóváhagyólag tudomásul veszi a magyar párt- és kormányküldöttség jelentését a Német Demokratikus Köztársaságban tett látogatásáról.
2. A Politikai Bizottság felkéri a kormányt, hogy a jelentést tárgyalja meg és tegye meg a szükséges intézkedéseket a tárgyalások eredményeinek realizálására.
3. A kormány terjessze az Országgyűlés elé a Magyar Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság új Barátsági, Együttműködési és Kölcsönös Segítségnyújtási Szerződésének megerősítésére és kihirdetésére vonatkozó törvényjavaslatot.

A jelentést jóváhagyta:

Kádár János

A jelentést összeállította:

Roska István

külgügyminiszter-helyettes

Az irat jelzete: MNL OL M-KS 288-32-55. 1977. év – Eredeti, gépelt.

---

[1] Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (továbbiakban: MNL OL), Az 1945 utáni munkáspártok iratai, Magyar Szocialista Munkáspárt (továbbiakban: M), Az MSZMP Központi Szervei (továbbiakban: M-KS 288), Külgügyi Osztály (Nemzetközi Pártkapcsolatok Osztálya) (továbbiakban: M-KS 288-32) 55. Német Demokratikus Köztársaság, 287.

[2] Az MSZMP PB tagja, a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának elnöke.

[3] Az MSZMP KB titkára, korábban berlini nagykövet.

[4] Az MSZMP KB tagja, miniszterelnök-helyettes.

[5] Magyarország külgügyminisztere.

[6] Berlini nagykövet.

[7] MNL OL M-KS 288-32-55. 329.

[8] Bundesarchiv, Stiftung Archiv Parteien und Massenorganisationen in der DDR (a továbbiakban: SAPMO-BArch) DY 30/98535. 129.

[9] MNL OL M-KS 288-32-55. 299.

[10] *Népszabadság*, 1977. március 23.

[11] Az NDK állampártjának, a Német Szocialista Egységpártnak az épülete.

[12] MNL OL M-KS 288-32-55. 300-306.

[13] Uo. 309.

[14] Uo.

[15] Az SED berlini pártbizottságának első titkára.

[16] SAPMO-BArch DC 20/21721. 46.

[17] MNL OL M-KS 288-32-55. 311-312.

[18] SAPMO-BArch DC 20/21721. 67.

[19] Valószínűleg 1977. év elején Berlinben kelt a dokumentum.

[20] A minisztertanács elnöke.

[21] Wolf Biermann baloldali rendszerkritikus dalszerző volt. Az 1976. novemberi koncertkörútját követően az SED vezetése megfosztotta az állampolgárságától.

[22] Német író, az írószövetség elnöke.

[23] Német színész, énekes, a Német Nemzeti Akadémia volt tagja.

Címkék:

[diplomácia](#) ^[8]

[NDK](#) ^[9]

[külpolitika](#) ^[10]

[Kádár János](#) ^[11]

[Erich Honecker](#) ^[12]

Kiadás: 20. évfolyam (2020) 1. szám

Forrás webcím: <https://www.archivnet.hu/kadar-janos-1977-marciusi-targyalasa-erich-honeckerrel>

Hivatkozások

- [1] <https://www.archivnet.hu/kadar-janos-1977-marciusi-targyalasa-erich-honeckerrel>
- [2] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/kadar-janos-1977-marciusi-targyalasa-erich-honeckerrel/kadareshoneckerarepuloterennepszabadsag19770323.jpg>
- [3] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/kadar-janos-1977-marciusi-targyalasa-erich-honeckerrel/anagygyulesnepszabadsag19770325.jpg>
- [4] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/kadar-janos-1977-marciusi-targyalasa-erich-honeckerrel/azunnepelyesalirasnepszabadsag19770325.jpg>
- [5] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/kadar-janos-1977-marciusi-targyalasa-erich-honeckerrel/megerkezesbudapestnepszabadsag19770326.jpg>
- [6] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/kadar-janos-1977-marciusi-targyalasa-erich-honeckerrel/targyalasaznszepepuletebennepszabadsag19770324.jpg>
- [7] <https://www.archivnet.hu/kadar-janos-1977-marciusi-targyalasa-erich-honeckerrel-0>
- [8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/diplomacia>
- [9] <https://www.archivnet.hu/cimkek/ndk>
- [10] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kulpolitika>
- [11] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kadar-janos>
- [12] <https://www.archivnet.hu/cimkek/erich-honecker>